

(המשך מעמוד 49)

נשמע כמו חזון אחרית הימים! לא דווקא. אנחנו יוצאים לחצרו של הבית, אל פיסת הדשא שעל צלע ההר. פה, בצל העצים, נמצא צריך שוודי מיניאטורי, חדרו של הסופר. כאן הוא כותב את יצירותיו שזוכות בדרך כלל בהצלחה עצומה. כאן, בחדרון הקטנטן, נמצא שולחן הכתיבה שלו, מול החלון הצופה אל הוואדי והים. כאן, הוא אומר לי, זו חלקת אלוהים הקטנה, פה הכל נקי יותר, עד שהטינופת מגיעה למה מהשפלה, היא מתמוססת בתוך הוואדי.

בולי יליד ירושלים, בנו של אב ס'ט ואם ממוצא מארוקאי. עזב את עיר הבירה בשנת 1967 מאז הוא גר בחיפה עם רעייתו מיקה ושלושת ילדיהם. הילדים מעורים במו' לטיקה. גם האשה, שהצביעה לובה אליאב והבת שהצביעה רץ. האמצעי מבקש מאביו למתן מעט את עמדותיו השמאליות לטעמו. אני אומרת לו - אתה רואה, גם הבן שלך נוטה ימינה. הוא מביט בי ואומר: חס. וחלילה, אנחנו לא ניתן לו.

אפשר היה לצפות מס' יזהר ומחיים גורי שייצאו בקריאה להקמת ממשלת אחדות לאומית. קצת תמדה שגם אתה הצטרפת לקריאה שבזו. אני לא יודע מדוע את אומרת את זה. ס' יזהר הוא יונה כמניו ועמוס עוז הוא לא פחות יונה ממני. עושים לו עוול גדול. הרי ביוני '67 הוא דיבר את הדיבורים הגדולים ביותר נגד הסיפוח. מה מביא אדם כמודד שנחשב שמאלי

טילפנתי ליוסי שריד והוא אמר לי - לך על זה. ועמוס טילפן לשולה אלוני, והיא אמרה לו - לך על זה.

ומי טילפן למפ"ם? מפ"ם הנרקיסיסטית, המישפחה הוועברת התמימה, היא לא הולכת על זה, כי היא מפתחת ממשלת אחדות. כממשלת גולדה, בין השנים 74-67, כאשר בנו כל ההתנחלויות הכי גרועות, כמו קריית ארבע, מפ"ם לא פחדה. אם מפ"ם היתה קמה או ועובת את הממשלה, יכול להיות שדברים היו משתנים. ומפ"ם הוון, שלא רוצה ממשלת אחדות לאומית, מדוע היא לא פרשה ממשלת האחדות לאומית שהביאה לשיטת הלואמי ב'73? עכשיו, כשצריך להציל את המערך - לא את המערך כמיפלגה, המיפלגה לא מעניינת אותי, אלא את התיזה של המערך - היא לא משתפת פעולה.

של מי היה הרעיון להוציא את הקול קורא? אפשר להגיד ששלי. פרופסור גרשון שקד טילפן אלי ודיברנו, ואז טילפנתי לעמוס והצעתי לצאת בקריאה, והוא אמר לי - בסתם, אתה צודק, ואז עמוס טילפן ליוזר ופרופסור שקד לחיים גורי, וכך נולד הנייר.

מדוע, אם כך, פרופסור עמוס שקד מהאוניברסיטה העברית לא התום על הנייר? מכיוון שהעברנו את הנייר ררך לישכתו של פרס. חשבנו שמדובר על פניה למיפלגת העבודה מטעם חברי המיפלגה, ועמוס שקד הוא לא חבר מיפלגה.

מי ניסח את הברזוז? אני, את הטיטה הראשונה. הקראתי אותה

בולי" בהרריהעבורה שלו

אני לא נותן למציאות להשפיע על כתיבתי"

בריעותיו, להסכים לממשלת אחדות לאומית עם הליכוד?

תוצאות הבחירות היו שוק נורא. לא יודע אם אנשים מכינים את זה. הרי הליכוד ביחד עם ש"ס, תחיה, המפ"ל, מורשה וכהנא, יש רוב מוחלט בציבור היהודי. הרי רוב הצעירים בצבא נתנו רוב לליכוד ולתחיה. זה ברור לגמרי, רוב העם נוטה ימינה. כליל הבחירות, בשעה 2, המפה היתה ברורה - הם הרוב. ואו ישבתי מול הטלוויזיה ואמרתי לעצמי, הם הרי יקימו ממשלת ליכוד שתהיה תלויה בכהנא, והמערך ילך לארבע שנות אופוזיציה נוספות, ובניתיים הם ימשיכו את ההתנחלויות המטרופות שלהם והמערך לא יוכל לעשות כלום.

ב"2 בלילה היה ברור לך שהמערך לא יוכל להרכיב קואליציה?

נוראי. הרי זה אכסורד להאמין שווייצמן ישב עם וילנר ומיעארי, זה ברור לגמרי שהמערך לא יוכל להרכיב ממשלה, ובכלל, קיים גורם יותר עמוק, המסר של הבחור. רצונו של העם הוא אחדות לאומית. שני המחנות חייבים לצאת מהתיקה, ואו קיימת אפשרות, או לא לדבר זה אל זה כפרלמנט ולנסות להפיל זה את זה, או לשבת יחד ולמצוא דרך לפריצת-דרך. ישבתי מול הטלוויזיה ושאלתי את עצמי האם למהפך הזה של פריצת-הדרך יוביל המערך, או שהוא יגרר. ולכן אמרתי, חובה שהמערך יוביל את העסק והשמאל ילך על זה. ואז החלטנו לצאת עם הכרוז ולהתיר את הטאבו לשרי, אלוני ולאחרים. ואני אומר לך, לפני שכתבתי את הכרוז

לא יודע מי ניסח את זה, אבל כך מנסחים: הם יכולים לא להסכים, אבל למה לכתוב "מביש, תיעוב". זו הרי המחלה הכי איומה בשמאל - אוכלים אחד את השני. כמו שלובה אליאב אמר: עקרים ופתנים.

אם אני מעורר תיעוב אצל נתן וך, או איהו ביטוי נשאר לו בשביל כהנא, ואילו מילים נותרו לו לרפול? מה יש כאן להשתמש במילה תיעוב? זה קומם אותי. צריך אומץ לב ציבורי, כמו שאמרנו כבר אלף פעם לדבר עם אש"ף, אבל צריך גם אומץ לב ציבורי לקום ולשבור את הטאבו בתוך השמאל.

איך חושש בי ממשלת אחדות לאומית שתשק את השמאל?

אם השמאל חושב שהוא ישוק, משמע הוא חושב שהוא חלש. מה אומרים לי חברים המתנגדים לממשלת אחדות לאומית? המערך ילך לאיבוד, ייטמע בליכוד. מה יש, אנחנו לא יכולים להתמודד עם הליכוד? מה יש, עמדותינו אינן מספיק מציאותיות? יוסי שריד אינו יכול להתמודד עם רפול ולהשפיע - לא על גאולה כהן, כי עליה אי אפשר להשפיע - אבל אולי על זבולון המר.

אתה מתפלא שאנשים פוחדים שהמערך ייטמע בליכוד, והרי על פי מה שהוצג בתעמולת הבחירות המערך אינו שונה בהרבה מהליכוד ואולי כאן הסכנה.

אם את באמת חושבת כך, אז על אחת כמה וכמה. אבל אני לא חושב כך, למרות תעמולת הבחירות ולמרות לשונו הממונה והעלובה של המערך, ולמרות טשטוש העמדות שלא הצליח, אני חושב שבמערך חלה התפכחות עצומה.

על איזו התפכחות אתה מדבר, כאשר המערך לא נתן לשריד להופיע אפילו פעם בטלוויזיה, וכל אחד ידע שהוא בעצם האיש הכותב את התשדירים. על איזו התפכחות אתה מדבר, כאשר רבין הציג את מצע הביטחון של המערך, שכמעט לא היה שונה מהמצע שהציג ארינס בשם הליכוד?

במובן הזה את צודקת. אני לא מדבר על תדמיתו של המערך, זה באמת מגוחך שהמערך מסתיר את שריד מהטלוויזיה, אבל כשפרס הולך לעימות עם שמיר, שריד הוא היועץ הראשי שלו. את צודקת שזה לא אמין, אבל אני אומר לך - ומתוך היכרות עם האנשים - ברילב, יעקובי, גור נעשו יותר יוניים.

גם פרס? כעומק ליבו, פרס הוא הרבה יותר יונה ממה שהיה ב'1970 ולכן יש לו כוח מערכת-קשרים עמוקה עם יונים.

ואתה רוצה להגיד לי שגם רבין הוא בסתר ליבו יונה?

רבין לא. רבין הוא אדם נוקשה בכלל, ומאוד נוקשה כעמדותיו הניציות, אבל אני אומר לך, שאני מאמין שנכון הוא בעד מדינה פלסטינית. מה את חושבת, שבסתר ליבו הוא לא מוכן לדבר עם אש"ף? וראי שכן.

איך היית משכנע את מס"ם להצטרף לממשלת אחדות לאומית, איזה תיק היית מוסרי לה?

אמרתי בעצמי לאנשי מפ"ם - קחו את תיק המיטטרה. תראו את כהנא. את יודעת מי הצביע כך? חלק גדול מהשוטרים. בחולדה הצביע אדם אחד כך. שאלתי את עמוס עוז איך יכול להיות דבר כזה? אז הוא אמר לי - השוטר שמר על הקלפי וכאן להצביע בקלפי, והוא הצביע כך. אני לא מדבר על הקצונה הגבוהה, אני מדבר על הדרג הנמוך. תראי איך הם מתנהגים כלפי

את יודעת מי הצביע כך? שוטרים הצביעו כך! תראי איך הם מתנהגים בהכנות של השמאל?

עריבים, תראי איך הם מתנהגים בהפגנות של השמאל, המיטטרה כולה ימנית. אני רוצה שיהיה שרי-מיטטרה ממפ"ם. זה חיוני היום, כדי לעצור את כהנא. זה תפקיד השמאל, לדאוג שהאיש הזה לא ישתולל, או לא כדאי שתהיה בשביל זה ממשלת אחדות לאומית? רק בשביל לעצור את כהנא. ברור לגמרי, שאם תהיה ממשלה כוון, המערך ידחוף לצאת מלבנון והליכוד לא יתנגד. הוא תמיד יוכל להאשים את המערך, אז לא כדאי

להקים ממשלת אחדות לאומית בשביל זה? ממשלה כוון תמנע אקט של סיפוח, אי אפשר לדעת אם ממשלת הליכוד כיום מטורף אחד לא תחליט לספח את יהודה ושומרון. ממשלת אחדות כוון תתחיל במשאומתן עם ירדן, וייצמן, שהוא איש שלום יותר מפרס ומרבין, וראי יקבל על עצמו את תפקיד

לובה האמין שהנשים, שהוא לימד אותן עברית, ושדיעותיהן ימניות יותר מאשר החחיה, תצבענה בשבילו רק מפני שהוא נחמד

שר-החוז. הוא ידחוף למשאומתן כזה, הוא יביא הצעה, העניינים ייוונו. אז מה כדאי יותר - לשבת באופוזיציה ולהיות אימפוטנטים, או לשבת בממשלת אחדות לאומית, שאולי אולי אולי תשנה פה דברים?

האם לדעתך צריך המערך להציג מרף לממשלת אחדות לאומית גם בראי שות הליכוד?

הראשות צריכה להיות של המערך, היא מגיעה לו בהיותו הסיעה הגדולה ביותר, בכנסת. תביאי בחשכון שראש-ממשלה של אחדות לאומית הוא לא ראש-ממשלה במובן של מנהיג. הוא יותר יושב-ראש. ממשלה כוון תנהל עניינים. למעשה, הכנסת תעבור לממשלה, כך שתפקידו של ראש-הממשלה הוא בעצם לנהל את העניינים, לא להיות מנהיג.

כלומר ממשלת אחדות לאומית בכל מקרה, גם בראשות הליכוד?

אני לא יודע. אני אומר שזה אפשרי. אולי בתנאים של רוטציה. נניח שיגידו - בסדר, ראש-הממשלה יהיה מהליכוד, אבל תיקי הביטחון, החוז והאוצר, יקבל המערך. מה זה רע?

אתה יודע שזה לא אפשרי. לא חשבתי על אפשרות שהליכוד ירכיב את ממשלת האחדות הלאומית. לא התייעצתי עם איש בשלב זה, העמדה של הכרוז היא שהממשלה שתקום תהיה בראשות המערך.

נניח לרגע למערך ולליכוד, מהו לדעתך תפקידו של סופר בימים אלה? אני יושב בימים אלה באמצע כתיבת רומן, ומקלל את עצמי על המעורבות שלי בכל דבר שאינו קשור בכתיבתי, אבל זה חוק ממני. מה אני צריך את זה, אני צריך להכריז הכרזות? אני בסדר-כלל סופר. ובכל זאת, מה שאני אומר כנראה משמעותי, אחרת למה זה עורך תהודה כוון. תאמיני לי, שבאמריקה, כל מה שסופר אומר כעניינים כאלה זה לא רלוונטי. סופר הוא חלק מהבידור והאמנות, ופה - ואני אומר את זה לטוב ולרע - יש משמעות לדבריהם של אנשי-רוח, אני בעצמי נדרם מהאפקט שדבריינו עוררו. תאמיני לי, לא רציתי את זה. אני לא מחפש להשפיע, אבל כנראה שאני משפיע, כנראה שלדבריהם של אנשי-רוח עדיין יש השפעה, וזה מטיל עליך תפקיד.

על מי לדעתך זה משפיע? קודם כל, זה גרם לתחושה של קתרוס אצל הרבה אנשים שקראו את תוצאות הבחירות כמני. נרמה לי, שהכרוז הזה היה כמו היתר של הרבנים, פיתאום הרגישו שיש היתר ושעכשיו מותר לאכול חזיר. למעשה, הכרוז הזה מופנה אל השמאל, אל אנשינו. ומפחיד אותי שהמערך ילך לממשלה בלי השמאל, ואת הכרוז הזה הפניתי לשמאל ואילו זה הגיע, וזה היה חשוב. אנשים הרגישו שממשלת אחדות לאומית בראשות המערך היא צורך היסטורי, שנחוצף לעם הזה.

בימים אלה האם אתה מרגיש שאתה שייך לעם?

לא רק שאני מרגיש שייך לעם, אני חייב להרגיש שאני שייך לעם, וזה אולי ההבדל ביני ובין חבריי שחתמו על הכרוז ובין אלה שחתמו על הכרוז המתנגד. זה העם שלי, אני שייך אליו, אני לא יכול לסדר לי עם אחר, ולכן אני צריך להתמודד עם העם, לנסות לשנות את דעתו ולעמוד מולו ולהובילו בדרך אחרת. אני יכול לבוא לנוער שלם שהצביע לתחיה ולכהנא, ולהגיד לו אתם לא בני תרבות בשבילי? הרי כך נוצר פאשיזם, על-ידי התעלמות לא נגיב את